

פרויקט כוכב הצפון

דו"ח תקופתי

דו"ח מס' 1 | 15.9.2006

תמצית

פרויקט 'כוכב הצפון' מאגד בתוכו כ-50 ארגוני שינוי חברתי מעולמות תוכן ותחומי פעילות מגוונים הפועלים יחדיו לקידום זכויות תושבי הצפון, מימוש ההתחייבויות שניתנו להם, וקידומו ואימוצו של סדר יום חברתי-כלכלי חדש. כל זאת על רקע אוזלת היד שהפגינו המדינה ורשויותיה בעת המלחמה, והעדר מענה הולם לצרכי יסוד אזרחיים, בשעת חירום ובשגרה. באמצעות הארגונים, יקדם הפרויקט, תהליכי שיקום ופיתוח צפוניים, המבוססים על עקרונות צדק, שוויון ואחריות המדינה לאזרחיה. כל זאת יתבצע באמצעות יצירת בסיס מידע רחב, תיאום ושיתוף פעולה בין-ארגוני והעמדת כלים מקצועיים לרשות הארגונים הפועלים בשטח.

רקע

בחודש יולי 2006 פרצה מלחמת לבנון השנייה. 4000 טילים נחתו בצפון כשהם זורעים הרס ואימה בערים ובישובים. למעלה ממיליון גברים ונשים, ילדים וקשישים, מצאו עצמם חשופים לפגיעה קטלנית לאורך ימים ארוכים. 44 אזרחים ישראלים - יהודים וערבים - נהרגו בעורף, מאות אחרים נפגעו, חלקם פגיעות קשות. בכל אותם ימים התקשתה המדינה לספק את צרכיהם הבסיסיים של אזרחיה. קשישים, נכים ומוגבלים מצאו עצמם במקלטים ימים ארוכים, בחלקם בלא מזון ותרופות. רבים אחרים נקלעו למצוקה נוכח התנאים הפיזיים הקשים במקלטים, הצפיפות, המחנק והעדר הפרטיות. החזקים ובעלי המשפחות ארזו את מיטלטליהם ויצאו מהאזור. החלשים ברובם נותרו. את הפתרונות שנמצאו למי שלא עלה בידם לעזוב את הצפון בכוחות עצמם, סיפקו על פי רוב עמותות, נדבנים פרטיים וחברות עסקיות, אלא שאלה היו פתרונות חלקיים בלבד ורבים רבים נותרו במצוקתם. הממשלה הגיבה, לרוב, מעט מדי ומאוחר מדי למול נזקי המלחמה והצרכים בשטח.

פיתוח הפרויקט

נוכח אוזלת היד המתוארת וכמענה לצרכים שעלו מן השטח, יזם שתי"ל פנייה לארגוני שינוי חברתי על מנת לקדם עשייה משותפת וממוקדת המתמודדת עם המצוקות והכשלים שנחשפו, בפן החברתי האזרחי. אות הפתיחה לפרויקט ניתן במפגש שנערך עם סיום המלחמה, במשרדי שתיל בחיפה, בנוכחות נציגי למעלה משלושים ארגונים מעולמות תוכן מגוונים בהם: ארגוני צדק חברתי, ארגוני עולים, ארגונים פלשתינים-ישראלים, ארגוני סביבה וארגונים פמיניסטיים. חלקם ארגונים ארציים הפועלים גם בצפון, חלקם ארגונים מקומיים.

שתיל
Shatil شتيل

האגודה לזכויות האזרח
אדם, טבע ודין
איתך
אחותי
אישה לאישה
אל אחל
בת שלום
הגדה השמאלית
היוט
גרינפיס
דרך הלב
חיים וסביבה
הפורום הפלשתיני לצדק
סביבתי
זכויות משפחות מעורבות
החברה להגנת הטבע
טבקה
ידיד
מהפך
יוזמות קרן אברהם
מוסאווה
המועצה להתנדבות בחיפה
מגמה ירוקה
מחויבות לשלום וצדק
חברתי
מען
מרכז השל
מרכז מהות
ניסן
סאות אל עמל
סביבה תומכת
סיכוי
עדאלנה
עידן חדש
צמיחה
צנטוריון
הקואליציה לבריאות
הציבור בצפון
קואליצית נשים לשלום
קול האישה
קו לעובד
הקשת הדמוקרטית
המזרחית
השומר הצעיר
שומרי משפט
שתיל
התנועה הקיבוצית

כינון פורום 'כוכב הצפון'

בפגישת היסוד בחיפה, הוחלט על כינון פורום ארגונים שזכה בהמשך לכינוי 'כוכב הצפון'. שתי"ל לקח על עצמו את ריכוז הפורום, ומקדיש לכך ממשאביו השונים, לרבות מרכז פרויקט, ייעוץ ארגוני, ייעוץ מקצועי, הנחיית הפורום, בנייה ותפעול של אתר אינטרנט מקיף, ייעוץ לובי ותקשורת, וסיוע אדמיניסטרטיבי. יעדי הפורום, כפי שהוגדרו על ידי הארגונים החברים בו, מגוונים:

1. קידום וזירוז המאמצים לשיקום הצפון, ומעקב אחר אופן יישומם, על מנת להביא לחלוקה שתתרום לשיקום ופיתוח ממשיים, תוך שמירה על עקרונות של שקיפות, שוויון, צדק ושיתוף ציבור.
2. שיקום ופיתוח איכות החיים באזור הצפון לרווחת כל תושביו, על רקע המצוקה הקשה שנחשפה במלחמה.
3. הצגת הקשר בין הכישלון הממשלתי-מדינתי-עירוני בטיפול באזרחים בעת חירום, ובין נסיגתה המתמשכת של המדינה ממחויבויותיה האזרחיות היסודיות.

תיאור פעילות וכיווני פעולה עתידיים

בחודש שחלף מאז הוכרזה הפסקת האש, צמח הפורום והוא מקיף כיום כ-50 ארגונים. חבריו נועדו לשני מפגשים כלליים ולמספר מפגשי עבודה צוותיים. **עבודת הפורום מוגדרת כעבודה נושאת ממוקדת בתחומים המצריכים עבודה משותפת ומשלימים את העבודה השוטפת של הארגונים.** המדובר בפעילות המבוצעת הן בזירה הצפונית והן בזירה הארצית:

● **זירה צפונית:** חברי הפורום החליטו על ביצוע מעקב שוטף אחר החלטות הממשלה ואופן יישומן בכל הקשור בנושא הפיצויים (פיצויי גוף ונפש, תעסוקה ורכוש), בנוגע לתקציבים המיועדים ומובטחים לשיקום הצפון, ובכל הקשור בהיערכות לשעת חירום עתידית. וזאת על פי הפירוט הבא:

1. **צוות הערכות לשעת חירום:** שם לו למטרה לסמן נושאים שלא זכו לטיפול הולם ומענה מצד המדינה בשעת חירום. הצוות מיפה וסימן בעיות הדורשות פתרון עתידי לשעת חירום צבאית או אזרחית (כאסון טבע). במוקד הדיון שלושה נושאי משנה: אספקת מידע בשעת חירום ולקראתה, הפעלת שירותים מקצועיים (מדינתיים ומקומיים), ומיגון וחומרים מסוכנים.
2. **צוות מעקב אחרי פיצוי אוכלוסיות נפגעות:** צוות זה בחן את החלטות הממשלה וסימן את הבעיות העולות מהן. במקביל החלו חבריו באסוף עדויות מן השטח בדבר אופן יישום ומימוש החלטות הפיצוי, במטרה לזהות כשלים מהותיים וחוזרים, באם יתגלו כאלה.
3. **צוות מעקב אחר תקציבי שיקום הצפון:** הצוות מבצע תיעוד של החלטות ממשלה ותורמים, לרבות תורמים סמי-ממסדיים (כסוכנות היהודית, איחוד הקהילות היהודיות והג'וינט), וזאת במטרה לאפשר בהמשך מעקב וניתוח של הקצאת הכספים ושל תהליך השיקום, בכלל זה שאלות הנוגעות למידת שיתוף הציבור בתהליך, הקצאה הולמת בין מגזרים ואזורים, וטיפול ומענה לצרכים מיוחדים.

● **זירה ארצית:** הצוות יבחן את השלכות הנסיגה המתמשכת של המדינה ממחויבויותיה כלפי תושביה בתחומים כרווחה, חינוך, בריאות ועוד, על תפקודה בשעת משבר, ויצביע על השלכות העומק של מגמה זו ותוצאותיה המשבריות האפשריות. במסגרת זירה זו הצוות בחר מספר פרויקטים:

1. **מי משלם את מחיר המלחמה:** כמוקד עבודה ראשון נבחר תקציב המדינה לשנת 2007. חברי הצוות בוחנים מי נדרש לשלם את מחיר המלחמה ומתעתדים להציף שאלות אלה לשיח הציבורי והמקצועי. לצערנו, התקציב המסתמן מעמיס חלק ניכר מעלות המלחמה האחרונה (מיליארדי שקלים רבים) על השכבות המוחלשות, בדמות החלטות ממשלתיות לשחוק את קצבאות הביטוח הלאומי, לצמצם את רשימת הזכאים לדמי אבטלה ולצמצם השקעות בהכשרה מקצועית.

2. **משפט ציבורי:** קידום מהלך במסגרתו יערכו שימועים ציבוריים בערי הצפון הנפגעות ותינתן לאוכלוסייה הזדמנות למסור עדויות ודיווחים מסודרים. העדויות יועברו למשרד מבקר המדינה, החוקר בימים אלה את הכשלים בעורף בצפון, ויסוכמו בדו"ח מטעם ועדה מקצועית. מטרת המשפט היא לקשור בין ההפקרה וההזנחה במהלך המלחמה ובין משבר מדיניות הרווחה.

ריכוז ושיתוף במידע

על מנת לאפשר עבודה משותפת וניצול מיטבי של המידע הנאסף על ידי כל הגופים והארגונים, מוקם בימים אלה אתר אינטרנטי המרכז את עבודת הארגונים המעורבים בפרויקט. האתר אמור לשמש כתשתית וככלי לעבודה משותפת. האתר יהיה פתוח ונגיש לארגונים אך גם לציבור הרחב ולמקבלי החלטות. ירוכז בו מידע חדשותי וארכיוני בנושאים הנוגעים למלחמה ולתפקוד הממשלה בה, כמו גם דו"חות וניירות עמדה ומדיניות של ארגונים, אנשי אקדמיה וגורמים נוספים בכל הקשור במלחמה, מחירה והשלכותיה. באתר ידווח על אירועים ופעילויות בנושאים ותחומים רלוונטיים, ובהמשך אף יוצב בו מסד נתונים, שיסייע בידי הארגונים לעקוב אחר ההבטחות וההתחייבויות הניתנות, ובעתיד אף לוודא את יישומן בשטח.

בברכה,

אבי דבוש

מרכז פרויקט 'כוכב הצפון', שתיל

avid@shatil.nif.org.il

02-6723597/255

ערן קליין

מרכז פרויקט תקציב המדינה, שתיל

פרויקט "כוכב הצפון"
מתאפשר תודות
לתרומתה של הקרן
החדשה לישראל